

У своїй роботі Майстер звертався до цікавих та гострих історичних сюжетів, чудових помічників, чудових костюмів, ретельно написаних деталей та приголомшливих страт, що зробило його популярним. З усіма талантами технічного виконання ми можемо спостерігати темну середньовічну реальність з її принципами та практикою практики. Наприклад, щоденна втома ката і трепет жертви, молодої дівчини потрясуть вас до нереального стану. Але слід зазначити, що його дівчата гарні і чуттєві, чоловіки жорстокі і войовничі, а діти милі і вдумливі. Картини нагадують добре режисований фільм, знятий з ідеальною композицією та сучасним характером. Залучення глядача до сюжету фізично відчувається і створює особливе відчуття при маніпулюванні фотографією.

Список використаних джерел

1. Чернышева М. А. Композиции Поля Делароша из собрания Анатолия Демидова и их значение для русских художников XIX века. *Актуальные проблемы теории и истории искусства: сб. науч. статей* / под ред. А. В. Захаровой, С. В. Мальцевой, Е. Ю. Станюкович-Денисовой. Вып. 6. Санкт-Петербург: НП-Принт, 2016. С. 597-604.

2. Лук'яненко О. В. Перехрестя стилів та епох: культура, побут та стиль життя населення країн Європи та Америки кінця XIX – початку XX століття: Матеріали до лекційних та практичних занять. Полтава: Друкарська майстерня, 2009. 108 с.

3. Поль Деларош – мастер исторического жанра: биография и картины. URL: <https://veryimportantlot.com/ru/news/obchestvo-i-lyudi/pol-delarosh-biografiya-tvorchestvo-kartiny-khudozhnika>.

4. Поль Деларош – французский живописец. URL: <https://viardopolina.livejournal.com/221668.html>

Катерина Кушнір

*магістрантка Луганського національного
університету імені Тараса Шевченка
(м. Полтава, Україна)*

АВТОРСЬКІ ПІСНІ – СТИЛІЗАЦІЇ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ХОРОВОДНОЇ ПІСНІ В ТВОРЧОСТІ О. ГРЕЧАНІНОВА

Яскраву сторінку хорової творчості О. Гречанінова складають авторські пісні – стилізації слов'янської народної хороводної пісні. До таких можна віднести «За річенькою яр-хміль» (слова А. Мея) й «У воріт, воріт батечкових» та інші.

У якості наукових матеріалів для здійснення музично-педагогічного аналізу були використані праці російських і вітчизняних дослідників – О. Томпакової «Співак російської теми» (2002) [6], автобіографічна праця О. Гречанінова «Мое життя», видана репринтом (2009) [4], А. Астрова «Діячі російської музичної культури» (1981) [1], монографічне видання С. Тихонової

«Олександр Тихонович Гречанинов (1964-1956). Життя і творчість» (2016) [5], статті з періодичного видання «Музика» та ін. Критерії вибору аналітичного матеріалу обумовлені загальною спрямованістю до цілісного вивчення досвіду Одеської хорової школи.

Осібнo хочеться зупинитися на хоровому творі О. Гречанинова «Нас веселить струмок» (на слова М. Некрасова), написаному в 1902 році. Цей хор виявляє ліричний талант композитора, відображає картину повної гармонії людини з природою, що її оточує. Форма твору – тричастинна й строфічна. Е dur. Основними засобами гармонічного розвитку виступають септакорди всіх ступенів ладу, часто з неакордовими звуками й еліптичними зворотами, дуже довга відсутність тоніки. Маються тут відхилення й у споріднені тональності – Н-cis-gis. Для мелодійного малюнку характерне м'яке окреслення, витончене й гнучке фразування. Склад музичної мови – гомофонно-гармонійний і поліфонічний (імітаційний) визначає самостійність мелодійного розвитку кожного з чотирьох голосів. Темп *andantino* (стримано) поєднується з гнучкою агогікою. Плавна вокальна лінія голосів розвивається в широкому діапазоні. Вона насичена хроматизмами, що створюють значні й відчутні інтонаційні труднощі при виконанні партій хору (в оригіналі твір було написано для камерного вокального ансамблю) [2, с. 52].

Зупинимось ще на музично-теоретичному та вокально-хоровому аналізі хору О. Гречанинова «На зорі» [3, с. 56].

Музично-педагогічний аналіз. Форма твору – двохчастинна із логічним заключенням. Перша частина – складається з двох музичних речень. Перше речення-починається зі вступу тенорів. Потім ми бачимо по черговому вступу голосів, як вони імітують варіант теми, що прозвучала у тенорів.

Музичний матеріал розвивається імітаційно до кінця твору. Так само впродовж усього твору ми можемо спостерігати підголосну поліфонію. У другому реченні музичний матеріал проходить у жіночому хорі («ніжними кольорами прибрана багато»). Цікаво закінчення першої фрази другого речення. Тема в альтів припадає на закінчення фрази.

Завершення другого речення розширено за рахунок проведення ще однієї теми у басів «Тучки потопають» + фермата. Закінчується перша частина ферматою для яскравішого відділення першої частини від другої, в тональності сі-бемоль мажор:

Друга частина – складається з двох речень. Вона є варіаційним викладом музичного матеріалу першої частини. Проте в другому реченні замість жіночого хору музичний матеріал проводить чоловічий хор. Після викладу основного музичного матеріалу з'являється доповнення. Слова «Мирно сплять» – проходять у всіх голосах по черзі. Заключна фермата – дозволяє знизити

динаміку до повного її розчинення: основна тональність твору g-moll, завершується твір в паралельній тональності B-Dur.

Вокально-хоровий аналіз. Твір написаний для змішаного чотириголосних хору без інструментального супроводу з *divisi* в партіях альтів, тенора і баса.

Діапазон партій і загальнохоровий діапазон. Так на самому початку твору композитор використовує цікавий прийом розвитку музичного матеріалу: Кожен голос, який вступає, повинен чітко прослуховуватися на тлі партій, що вже вступили і звучать.

У творі зустрічаються фрагменти, в котрих хорові партії знаходяться в нерівних динамічних умовах: До горизонтальних труднощів варто віднести в першу чергу широкі інтервальні стрибки, які зустрічаються в кожній партії: собливою горизонтальної трудностю є повторення одного і того ж звуку в першу чергу в партіях других альтів і тенора: до вертикальних труднощів варто віднести альтеровані акорди: Можливими труднощами можуть бути й акорди, у складі яких входять секунди.

У творі використовується звуковедення «legato» – безперервний, чіткий спів, тобто один звук «переливається» в інший без будь-якої перерви або поштовху, тому всі «стрибки» потрібно співати в одній – високій позиції.

При низхідних «стрибках» на другий звук не потрібно навалюватися, а співати акуратно. Повинно виникати таке відчуття, ніби він знаходиться близько до верхнього звуку. Виконувати його треба у високій співочій позиції.

Темпоритми: Твір написано в складному розмірі – 4/4. У творі використовується рівний і пунктирний ритм.

Таким чином, світські хори О. Гречанінова є достатньо складними творами навіть при роботі з професійним хором. Вони вимагають попереднього вивчення партій, хорошої звуковисотної інтонації, максимальної зібраності хористів та керівника хору під час репетицій і сценічних виступів, тобто робота над ними вимагає великої віддачі.

В результаті популярність О. Гречанінова стала дуже значною, але не серед тих музикантів-професіоналів, які відкривали нові горизонти, а в першу чергу серед широких мас музичних людей, які люблять музику нескладну, зрозумілу і приємну, а не вульгарну. Його популярність конкурувала з популярністю П. Чайковського, і багато співаків знаходили навіть, що О. Гречанінов грамотніше та «зручніше П. Чайковського», в чому була безумовно частка істини [6].

Цікавлячись найбільше народною піснею і супутнім етнографічним матеріалом, О. Гречанінов зібрав і обробив велику кількість народних пісень, зокрема, російських, білоруських, татарських, башкирських та інших.

Після Жовтневого перевороту 1917 року О. Гречанінов заробляв на життя викладанням, концертами-лекціями, влітку він викладав хоровий спів у дитячих

колоніях, навіть виїжджав з авторськими концертами в різні міста. За допомогою зарубіжних друзів композитору вдалося в 1922 році здійснити подорож до Лондону, де він отримав пропозицію дати спільно зі співачкою Т. А. Макухіною кілька концертів в різних містах тогочасної Європи.

Більше в Росію О. Гречанинов не повернувся, хоча зберігав радянський паспорт і, піклуючись про своїх близьких в Росії, намагався ні в чому не порушувати лояльності по відношенню до радянської влади. У численних листах – до друзів і офіційних осіб, пов'язаних із виданням його творів у Росії, виплатою гонорару і т. ін., він пояснював неможливість повернутися, з одного боку, станом здоров'я і віком – своїм і дружини, сімейними обставинами – всі діти Марії Григорівни від першого шлюбу жили за кордоном, а з іншого боку – своєю «незатребуваністю» в Росії як духовного композитора, автора музики гнаної там церкви:

«Я часто жорстоко сумую тут всіма близькими, але як добре, що я тут. У Москві за свої духовні твори я, ймовірно, був би позбавленцем волі» – із сумом зазначав композитор. Із 1925 по 1939 рр. композитор жив у Парижі, а потім переїхав до США, де залишився до самої смерті 4 січня 1956 року [4, с. 54].

Таким чином, основними засобами гармонічного розвитку хорових творів виступали септакорди всіх ступенів ладу, часто з неакордовими звуками й еліптичними зворотами, дуже довга відсутність тоніки. Для мелодійного малюнку композитор використовував м'яке окреслення, витончене й гнучке фразування. Склад музичної мови світських хорів О. Гречанинова – гомофонно-гармонійний і поліфонічний. У стилістичному відношенні він – пізній продовжувач національної ґрунтовної естетики «Могучої кучки». Популярність О. Гречанинова конкурувала з популярністю П.І. Чайковського.

Список використаних джерел

1. Астров А. Специфіка хорової творчості А. Т. Гречанинова для дітей. Київ: Музична Україна, 1989. 78 с.
2. Гречанинов А. На заре. Избранные произведения. Москва: Музыка, 1988. С. 56-59.
3. Гречанинов А. Ладушки (оп. 96, 1922-23). Избранные произведения. Москва: Музыка, 1988. С. 22.
4. Гречанинов А. Моя жизнь (англ. яз.) с доп. и вступ. ст. Н. Слонимского. Санкт-Петербург: Знак, 2009. 122 с.
5. Тихонова С. Александр Тихонович Гречанинов (1964-1956). Жизнь и творчество: Монография. Москва: Слово, 2016. 188 с.
6. Томпакова О.М. «Певец русской темы» Александр Тихонович Гречанинов. Москва: Знак, 2002. 88 с.